

Bærekraftig gjenvinning av betong

Utlekking av heksavalent krom i betong

Cathrine Eckbo, cathrine.eckbo@ngi.no

Sarah Hale, NGI

Gudny Okkenhaug, NGI

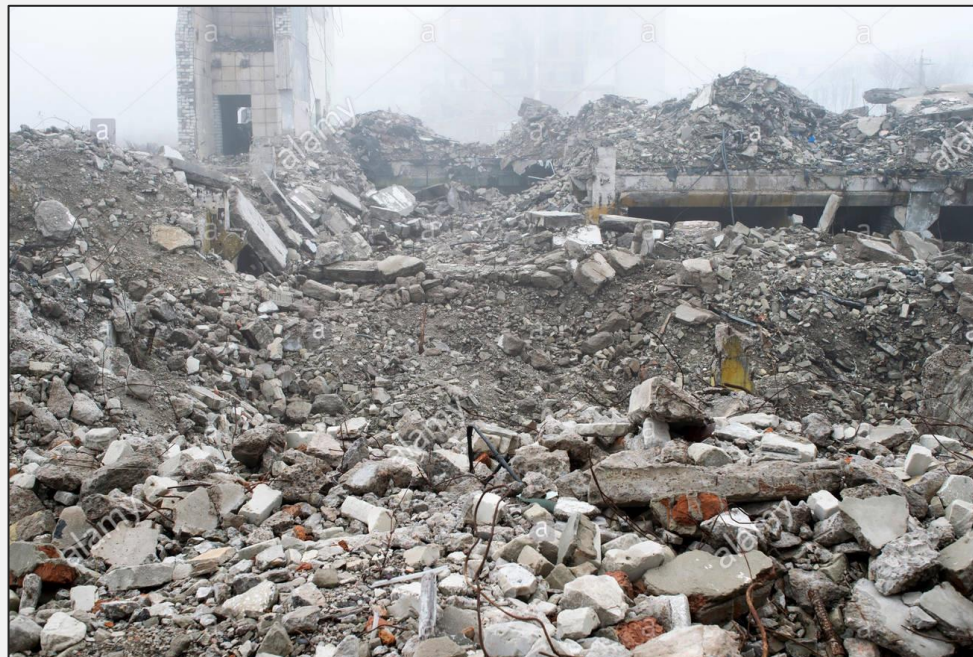
Christian John Engelsen, Sintef

Norges Geotekniske Institutt (NGI)

Problemstilling

- ↗ Betong er verdens vanligste og mest brukte byggemateriale
- ↗ EUs avfallsdirektiv satte i 2003 et mål om minimum 70% gjenvinning av bygg- og anleggsavfall innen 2020.
- ↗ I Norge i dag går tilnærmet **70%** av betongavfallet til deponi.
- ↗ Et av problemene knyttet til gjenvinning av betong i Norge er betongens innhold av seksverdig krom (Cr(VI))
- ↗ Grenseverdien for Cr(VI) for gjenbruk uten risikovurdering og søknad til Miljødirektoratet var ved starten av prosjektet 2 mg/kg, denne er nå økt til 8 mg/kg
- ↗ Råbetongen rett fra fabrikk har ofte Cr(VI) over denne grenseverdien, noe som i praksis betyr at bortimot ingen betong kan gjenvinnes

Hva er Cr(V) og hvorfor er det farlig?

- Krom er et metall som forekommer i større mengder i blant annet kalkstein som er **råstoffet til sement**.
- Krom finnes hovedsakelig i to former; treverdige (Cr(III)) eller seksverdige (Cr(VI))
- Cr(VI) er veldig **vannløselig** og har derfor lett for å spres. Den er giftig for vannlevende organismer
- Den kan være **kreft- og allergifremkallende** og er i tillegg arvestoffskadelig og reproduksjonsskadelig
- Løselige forbindelser kan forårsake **etseskader** og er årsaken til at mange som jobber med sement kan oppleve sementeksem
- Krom i ren form har ikke betydning for menneskekroppen
- Treverdige krom (krom(III)) blir betraktet som et viktig stoff for insulin- og sukkerbalansen for mennesker.

Did you know?

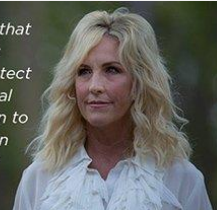
Unsafe levels of a cancer-causing chemical called chromium-6 are contaminating the tap water of more than 200 million Americans in all 50 states.

Is your water toxic?

THE FOOD REVOLUTION NETWORK

"It's INEXCUSABLE that the government has done so little to protect us from this chemical that has been shown to cause cancer at even insanely low levels."
- Erin Brockovich

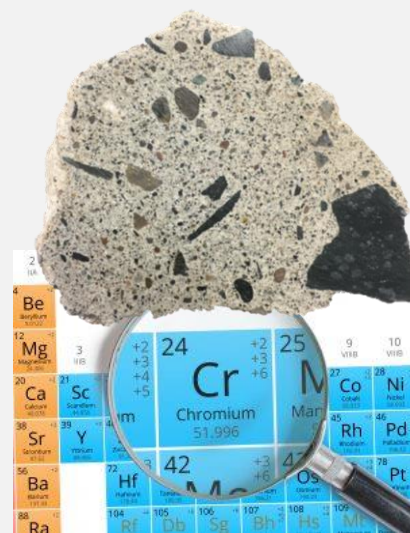

Formål med prosjektet

Utarbeide grunnlag for grenseverdi for Cr(VI) i betongavfall basert på risikovurdering av utlekking av Cr(VI) fra betong i realistiske gjenvinnings situasjoner

Med følgende delmål:

- Undersøke utlekking av Cr(VI) fra gjenvunnet betong og betongslam, avhengig av betongtype og alder
- Undersøke skjebnen/oppførsel til utlekket Cr(VI) i miljøet med fokus på reduksjon (fra Cr(VI) til Cr(III)) og sorpsjon til ulike jordsmonn
- Etablere forslag til akseptkriterier for Cr(VI) i betong for ulike sannsynlige gjenvinnings scenarier (forsterkningslag i vei, terrengregulering etc.)

Prosjektet er et samarbeid med SINTEF og er finansiert av Miljødirektoratet og flere aktører i industrien: FABEKO, NHP-nettverket, Lindum, AF Decom, Norcem, Omsorgsbygg

Laboratorietester

- Utlekking av Cr(VI) fra betong over tid
- Påvirkning av betongens alder, kornstørrelse og pH på utlekkningen av Cr(VI) fra betong
- Effekten av organisk materiale og ulike jordtyper på reduksjon og immobilisering av Cr(VI) fra betong

Feltforsøk

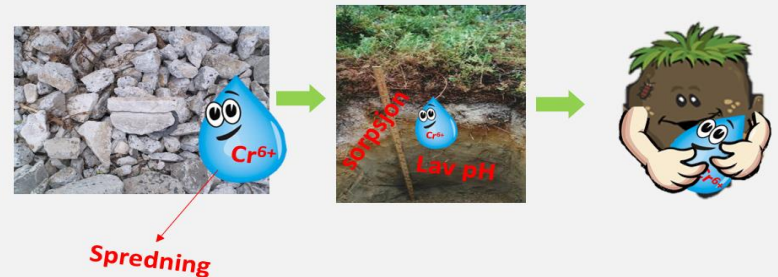
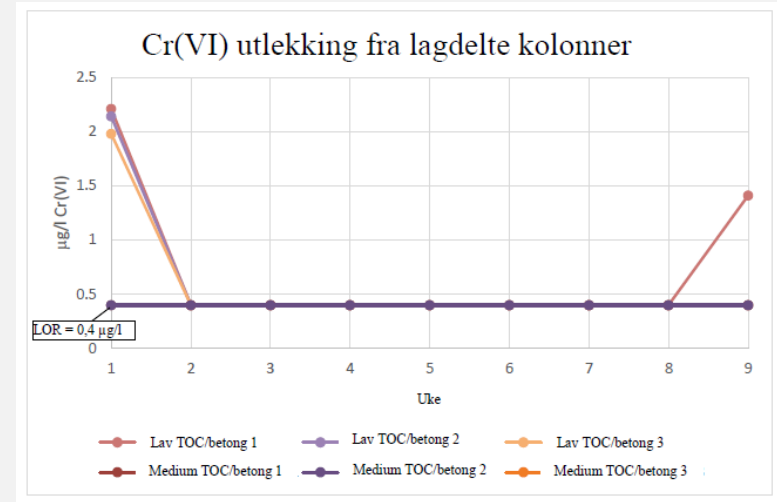
- Lagdelte felttester ved bruk av IBC containere som skal simulere fylling av betong uten tett toppdekke hos Lindum AS
  - Betongkontainere (øverste rad) utsettes for nedbør
  - Avrenningen fra betongkontaineren prøvetas før den føres gjennom containere med ulike typer jord (nederst rad)
- simulering en parkeringsplass uten toppdekke hos AF Decom
  - Cellekonstruksjoner fylt med jord og betong på toppen

Metode: Laboratorietester og storskala felttester

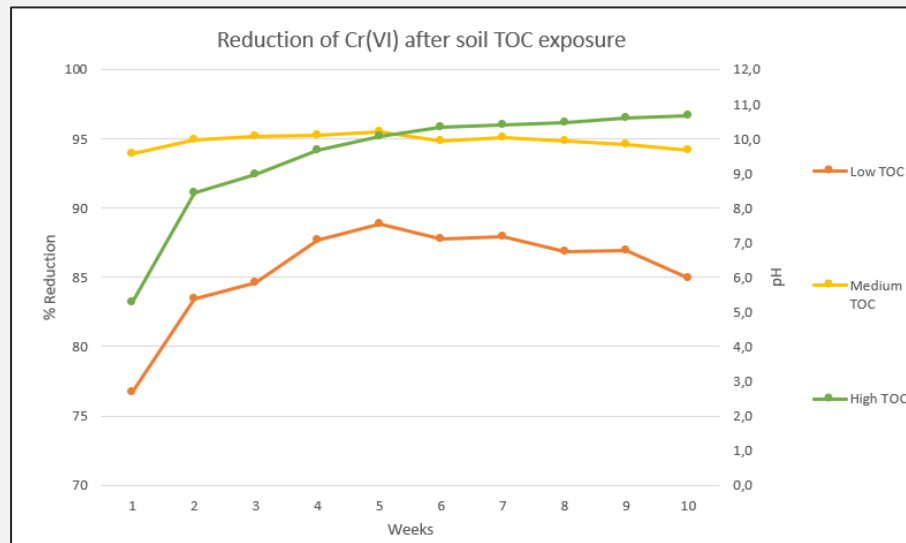
Resultater: Laboratorieforsøk

- Mesteparten av kromutlekkningen fra betong er i form av Cr(VI), men det er totalt sett små mengder Cr(VI) som lekker ut
- Det er mer utlekking fra mindre fraksjoner. Dvs at økt knusningsgrad kan gi økt utlekking
- Ingen korrelasjon mellom Cr(VI) i betong og betongens alder, men fra helt nystøpt betong er utlekkningen mindre grunnet tilsetning av jernsulfat som reduserer Cr(VI)
- Organisk materiale i jord reduserer spredningen av Cr(VI) fra betong til tilnærmet null
- Immobilisering skjedde selv i jord med lavt organisk innhold
- Mineralsk sand uten organisk innhold hadde ingen effekt på Cr(VI)

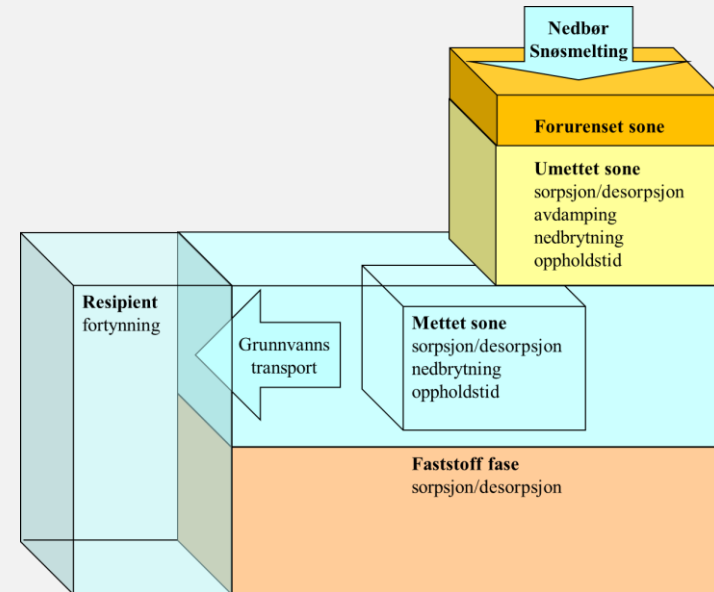
Resultater: Storskala feltforsøk

- De storskala felttestene viste mye av det samme som laboratorietestene
- Mesteparten av kromet foreligger som Cr(VI) i utlekkingen fra betongen
- I jord med lavt innhold av organisk materiale (TOC=1%) var det en 77-89% reduksjon av Cr(VI) i betongavrenningen
- I jord med medium (TOC=3%) og høyt (TOC=6,5%) innhold av organisk materiale var det en reduksjon på over 90%
- Det er forskjell i reduksjonsevenen i ulike TOC-innhold, men selv jord med lav TOC har en effekt

Risikovurdering – potensiell spredning og effekt på miljøet

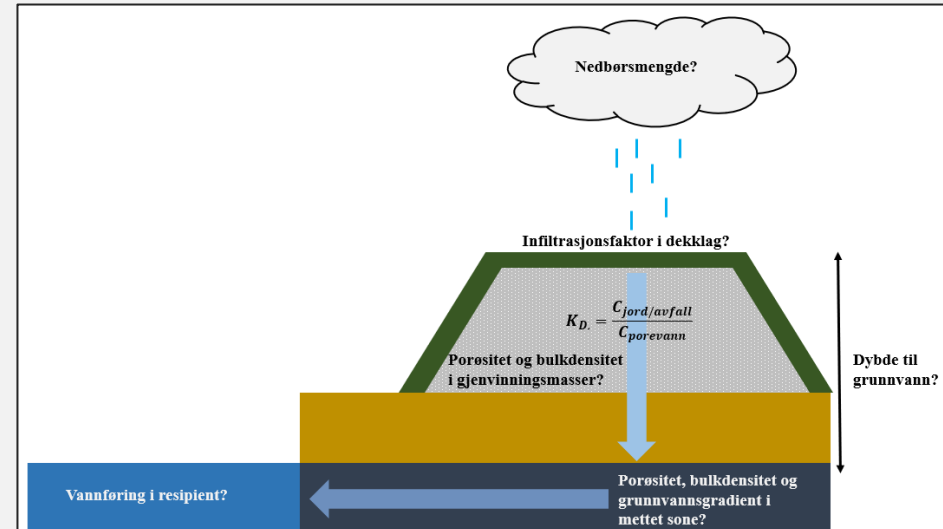
- Spredningsmodell utviklet for Miljødirektoratet ble brukt for å vurdere spredning av Cr(VI) fra betong i 4 gjenvinningsscenarier:
  - Asfaltert parkeringsplass
  - Veiunderbygning (forsterkningslag)
  - Støyvoll
  - Utfylling
- Risikovurderingen viste at den potensielle spredningen påvirkes av
  - Jordens bindingsevne (K_d)
  - Avstand til nærmeste resipient
  - Type toppdekke

Resultater: risikovurdering – potensiell spredning og effekt på miljøet

- Ved asfaltert parkeringsplass med mer enn 500 meter til nærmeste resipient kan man akseptere et **fem ganger så høyt nivå av Cr(VI)** i betongen enn en utfylling som er rundt 50 meter fra resipient.
- I tillegg vil jordens innhold av organisk materiale og grad av kontakt med betongutlekkning og jord ha en stor påvirkning, der jord med høyt organisk innhold vil kunne tolerere **opp til 100 ganger høyere Cr(VI) konsentrasjon** enn jord med veldig lavt innhold av organisk materiale.

Take home message

- For at Norge skal kunne være i nærheten av å nå EU sitt mål om 70% gjenvinning av bygg og anleggsavfall MÅ det gjenvinnes mer betong
- Det er flere grunner til at betong ikke gjenvinnes i ønsket grad i dag og problematikken rundt Cr(VI) har vært en klar hindring
- Ved å vise at det går an å gjenvinne betongen i ulike scenarier uten at det går på bekostning av helse og miljø kan vi være med på å konstruere et regelverk som oppmuntrer til gjenvinning
- Forskningen viser at det lekker Cr(VI) fra betongavfall alene. Det er derfor viktig å få mer informasjon om hvordan dette påvirker miljøet på lang sikt. Dette jobber vi med nå!

Bærekraftig gjenvinning av betong er et viktig steg mot en nasjonal og internasjonal sirkulær økonomi!

